

Tips voor het omgaan met edelstenen in sieraden

Edelsteen/ Mineraal	Edelsteen- variëteit	Onderhoud	Reparaties
Albast (gips)		Niet koken in water, geen ultrasooncleaner gebruiken. Gebruik van een harde borstel kan krassen veroorzaken. Warm water (met een beetje zeep) is veilig.	Droogt uit en wordt ondoorzichtig en kruimelig bij hoge temperaturen. Valt uit elkaar in zuren.
Andalusiet		Koken is niet veilig, gebruik van de ultrasooncleaner gewoonlijk wel.	Vloeistofinsluitsels kunnen bij verhitting openbarsten. Andalusiet wordt niet aangetast door chemicaliën.
Apatiet		Niet koken, ultrasooncleaner is riskant. Warm water (met een beetje zeep) is wel veilig.	Blootstelling aan hitte kan kleurverlies of verandering veroorzaken. Roze apatiet kan al in licht ontkleuren. Zwavel- en zoutzuur tasten apatiet aan.
Barnsteen		Geen ultrasoon gebruiken. Gebruik van een harde borstel kan krassen veroorzaken. Warm water (met een beetje zeep) is veilig.	Vermijd hitte of druk. Zuren, agressieve oplosmiddelen en chemicaliën kunnen schade veroorzaken.
Beryl	Aquamarijn	Het is veiliger om niet te koken, ultrasoon kan met beleid gebruikt worden (let op insluitsels).	Vloeistofinsluitsels kunnen bij verhitting openbarsten. Waterstoffluoride tast aquamarijn aan.
	Smaragd	Niet koken in water, geen ultrasooncleaner gebruiken. Gebruik alleen warm water met een klein beetje zeep of afwasmiddel om schoon te maken.	Met uiterste voorzichtigheid behandelen. Smaragd pas weer zetten nadat reparatie is uitgevoerd (zie artikel <i>Edehmetaal 4/2000</i>).
Chalcedoon	alle variëteiten	Koken en ultrasooncleaner veilig.	Onder invloed van hitte kan de kleur veranderen, wordt aangetast door waterstoffluoride; salpeterzuur kan de verf of het beitsmiddel aantasten.
Chroomdiopsied		Niet koken in water, geen ultrasooncleaner gebruiken.	Zeer gevoelig voor hitte, smelt in een lasvlam (van bijv. een zuurstof-/propanabranders). Waterstoffluoride tast chroomdiopsied aan.
Chrysoberyl	Alexandriet en Kattenog	Zowel koken in water als gebruik van de ultrasooncleaner is gewoonlijk veilig. Neem de nodige voorzichtigheid in acht als het gaat om stenen met hoge waarde, vermijd koken en ultrasoon waar mogelijk.	Blijft stabiel bij blootstelling aan hitte, chemicaliën en licht.
Diamant		Koken en ultrasoon zijn gewoonlijk veilig, behalve wanneer breuken zijn opgevuld (behandelde diamant).	Diamant zal in lucht verdampen (verbranden) bij een temperatuur van 690 tot 875 graden Celsius. Diamant blijft stabiel bij blootstelling aan chemicaliën en licht.
Granaat	alle variëteiten	Koken in water is gewoonlijk veilig, vermijd wel een thermische schok. Wees voorzichtig met de ultrasooncleaner.	Geconcentreerde waterstoffluoride kan granaat aantasten. Plotselinge temperatuurveranderingen kunnen breuken veroorzaken. Pyroop kan makkelijk smelten in een lasvlam.
Hematiet		Zowel koken in water als gebruik van de ultrasooncleaner is veilig.	Kan onder invloed van hitte magnetisch worden, lost op in zoutzuur.
Ioliet		Koken in water en de ultrasoon zijn riskant. Let op aanwezige splijtvlakken.	Zuren kunnen ioliet aantasten, het kan smelten onder invloed van hitte.
Jade (Jadeïet en Nefriet)		Jade is zeer stevig materiaal. Koken of ultrasoon gebruiken is daarom mogelijk. Jade behandeld met was zou wel beschadigd kunnen worden.	Vermijd agressieve oplosmiddelen, zuren en sterke hitte.
Koraal		Koken in water en gebruik van de ultrasoon is riskant, warm water met een beetje zeep is veilig.	Koraal wordt zwart in een lasvlam en wordt aangetast door zuren. Het bruist hevig bij het aanbrengen van een druppel zoutzuur.
Korund	Robijn en Saffier	Zowel koken in water als ultrasoongebruik is gewoonlijk veilig. Neem de nodige voorzichtigheid in acht als het gaat om stenen met hoge waarde.	Boorhoudende soldeer kan de oppervlakte van de steen aantasten.
Kwarts	Amethist en Citrien	Koken in water is gewoonlijk veilig, maar blijf voorzichtig. Wees ook voorzichtig met het gebruik van de ultrasoon.	Door sterke hitte kunnen deze stenen ontkleuren. Plotselinge temperatuurverandering kan breuken veroorzaken. De stenen zijn oplosbaar in waterstoffluoride en ammoniumfluoride en licht oplosbaar in alkaliën.
Lapis Lazuli		Niet koken in water, geen ultrasooncleaner gebruiken. Warm water met een beetje zeep is veilig.	Zoutzuur kan schade en een 'rotte-eierenlucht' veroorzaken (waterstofsulfide komt vrij). Cyanideoplossing veroorzaakt een roodachtig bruine verkleuring. Gebeitste snoeren moeten uit de buurt worden gehouden van hitte, oplossingen of agressieve schoonmaakmiddelen.
Malachiet		Niet koken in water, geen ultrasooncleaner gebruiken. Warm water met een beetje zeep is veilig.	Vermijd hitte. Zuren kunnen malachiet aantasten.

Tips voor het omgaan met edelstenen in sieraden

Edelsteen/ Mineraal	Edelsteen- variëteit	Onderhoud	Reparaties
Mikroklien	Amazoniet	Niet koken in water, geen ultrasooncleaner gebruiken. Gebruik alleen warm water met een klein beetje zeep of afwasmiddel om schoon te maken.	Bij blootstelling aan hitte kan amazoniet breken of splijten, of zijn kleur verliezen; het dient voorzichtig gezet te worden vanwege de perfecte en makkelijke splijting in twee richtingen. Verder is amazoniet stabiel, het wordt alleen wel aangetast door waterstoffluoride.
Opaal	Maansteen	Niet koken in water, geen ultrasooncleaner gebruiken.	Vermijd alle oplossingen en zuren. Opaal is zeer gevoelig voor hitte (zie ook het artikel in <i>Edelmetaal</i> 4/2000).
Orthoklaas		Niet koken in water, geen ultrasooncleaner gebruiken. Gebruik alleen warm water met een klein beetje zeep of afwasmiddel om schoon te maken.	Bij blootstelling aan hitte kan maansteen breken of splijten; de steen dient voorzichtig gezet te worden vanwege de perfecte en makkelijke splijting in twee richtingen. Verder zijn maanstenen stabiel, ze worden alleen aangetast door waterstoffluoride.
Parels		Niet koken in water, geen ultrasooncleaner gebruiken.	Parels worden aangetast door alle zuren. Vermijd contact met elke mogelijke oplossing of zuur, ook zweet, parfum en haarspray (zie ook het artikel in <i>Edelmetaal</i> 4/2000).
Peridoot		Niet koken in water, wees voorzichtig met de ultrasooncleaner.	Plotselinge blootstelling aan hitte of ongelijk verdeelde hitte kan breukvorming of zelfs het breken van de steen tot gevolg hebben. Zoutzuur kan de steen aantasten, zwavelzuur nog makkelijker. Doe peridoot nooit in een afkookbad met verdund zwavelzuur.
Plagioklaas	Labradoriet en Zonnesteen	Niet koken in water, geen ultrasooncleaner gebruiken. Gebruik alleen warm water met een klein beetje zeep of afwasmiddel om schoon te maken.	Bij blootstelling aan hitte kunnen labradoriet en zonnesteen breken of splijten; deze stenen dienen voorzichtig gezet te worden vanwege de perfecte en makkelijke splijting in twee richtingen. Ze worden snel aangetast door waterstoffluoride, en langzaam door zoutzuur.
Pyriet		Zowel koken in water als ultrasoongebruik is veilig.	Pyriet smelt makkelijk onder de butaan- of propaanbrander en lost op in salpeterzuur. Na verloop van tijd kan de oppervlakte oxideren en dof worden.
Rodochrosiet		Niet koken in water, geen ultrasooncleaner gebruiken. Gebruik alleen warm water met een klein beetje zeep of afwasmiddel om schoon te maken.	Rodochrosiet verandert onder invloed van hitte in grijs, bruin of zwart en breekt in stukken in een lasvlam (butaan- of propaanbrander). Bruist hevig bij het aanbrengen van een druppel zoutzuur.
Rodoniet		Zowel koken in water als ultrasoongebruik is gewoonlijk veilig.	Rodoniet smelt gemakkelijk in een bruin of zwart glas onder een lasvlam (butaan- of propaanbrander). De steen wordt in geringe mate aangetast door zuren.
Spinel		Koken in water is gewoonlijk veilig, wees voorzichtig bij gebruik van de ultrasoon.	Lichtgekleurde stenen kunnen ontkleuren onder intense hitte.
Spodumeen	Kunziet	Niet koken in water, geen ultrasooncleaner gebruiken. Gebruik alleen warm water met een klein beetje zeep of afwasmiddel om schoon te maken.	Spodumeen is zeer gevoelig voor hitte en fel licht. Kunziet wordt bleker bij blootstelling aan licht. Wordt langzaam aangetast door geconcentreerd waterstoffluoride.
Toermalijn		Koken in water wordt niet aanbevolen, vanwege het risico dat een thermische schok schade veroorzaakt. Wees voorzichtig met de ultrasooncleaner.	Plotselinge temperatuurverandering kan breuken veroorzaken.
Topaas		Koken in water wordt niet aanbevolen, vanwege het risico dat een thermische schok schade veroorzaakt. Wees erg voorzichtig met de ultrasooncleaner; het is beter deze niet te gebruiken omdat topaas een perfecte splijting heeft en vaak beginnende splijtvlakken aanwezig zijn in een steen.	Vermijd plotselinge temperatuurveranderingen.
Turkoois		Niet koken in water, geen ultrasooncleaner gebruiken.	Vermijd sterke oplosmiddelen. Turkoois is zeer gevoelig voor hitte, lost langzaam op in zoutzuur. Zware vloeistoffen (gebruikt door edelsteenkundigen bij identificatie), zweet en cosmetica kunnen een verkleuring van het oppervlak veroorzaken.
Zirkoon		Randen worden gemakkelijk afgeschaafd. Niet koken in water, ultrasoon is riskant.	Hitte kan de kleur veranderen. Sommige zirkonen kunnen de originele kleur terugkrijgen bij blootstelling aan licht. Zirkoon wordt niet aangetast door chemicaliën.
Zoisiet	Tanzaniet	Niet koken in water, geen ultrasooncleaner gebruiken. Gebruik alleen warm water met een klein beetje zeep of afwasmiddel om schoon te maken.	Plotselinge temperatuurverandering of te veel druk kan breuken veroorzaken. Zoutzuur en waterstoffluoride kunnen de steen aantasten. Smelt in een lasvlam (butaan- of propaanbrander).